

كەسكىنلەر ئېلىپقان قىل ئۇ		
201۱ - جىلدا 200۸ - جىلغا دەپنە تۇتاش رايونىدىن جىنى ۋەرىشەتتىكى كەسكىنلەر ئېلىپقان جىنى	2131	۱3

شىنجاياڭ

الغا باسقۇ

ﻻ ﻳﺎﻟﻚ

سامان ۱۵۱0. قاتقار بايرىغى قالامى شت جاڭا ئۆسكە ھەنپ، جىبەك چولپىنىڭ كەلبەتلىشىنىڭلا ئۇتتتى؛ سامان ۱۵۱۱دە جۇڭگو - ھۇرۇپا كەزەڭشى پويەزى ئولتۇرا زات تەپە، “قۇرۇش كەرەۋەن” ئاتىۋۇ بۇيرىغەن كۆتۈپ تۇردى؛ سامان ۱۵12دە ھەركەت تراسفورماتور سەرئىكەستىسىنىڭ ماتىرىيال. رى كۆرۈلەيدى، چوغارى دەڭگەيلى جاساۋ “ئالەمدى جايدىققاندىردى”؛ سامان 1۵۱۳تە “مەيدىۋۇ” ھاقتا كۆڭە باعدار سىلتەپ، زەرەدلىۋى ۋېلىل شارۋاشلىغى قارا ۋزەپ ۋەزىب شەقتى؛ سامان ۱۵۱۵ سامال جىل جاسىل قاتقنى سىيالى قامشلاپ، كەزىندەڭگى ئىشۋل دالادا تىرشلىك تىنسى مەن مۇندالادى؛ سامان ۱52دە شىنجاياڭغا كۆمەككە كەلگەن كادىرلار ناھەرەتەڭمەن كەشكە دەپىن قىزەت سەتەپ، ۋەلەڭكى ھاقساتتى ۋۇمىتيا، ھاشاقات شەڭپ، قارىلاشققا ئۇتتتى…

تاناۋۇدا «شىنجاڭداغى 2۱ سامان» اتتى مىگرۇ مەينەبجازىبا دوستار شەجەرىندە قىرۋۇ قارىسى

الندى. كورۇڭگە كوز ىلەستىرمەي سرەبى ۋەتكەن كورىستىغىدەن چۇپىكتە ۋالعا ۋىتىلغان، ھەمىر-شەڭبەك قاۋالامان شىنجاياڭ كوز الدىڭىزدا كەستەلەندەدى. جاڭا چۇڭگو قۇرىلغان 70 جىلدان بەرى، شىنجاياڭ ۋەتەنەن بىرگە ھەپكىندەي ىلگەرىلەدى، بىرگە ئولتسى، شىنجاڭداغى «ار ۇلت ھالقى تولۇق سەنئەتپەن، ۋەەرە ۋالعا ياساپ، «كورىكتى شىنجاياڭ قۇرۇ، ۋەتان ارمانەن بىرگە ۋرىنداۋ»دەڭ شت جاڭا تاراۋىن اسقان نىتائەن جازدى. جاڭا ۋايرەدە ھەپكىندەي ىلگەرىلەۋدە، بىزدە بولالاتى بىرەك، جارتاشى مۇرىغاس سەنەم بار.

يارتەندەڭ 18 - قۇرىلتاينىلان بەرى، شىنجاڭداغى «ار ۇلت كادىر - بۇقاراشى جىننىڭىڭ ھاڭا ھۇاڭر جۇڭگوشا مونتسالىزىم پەدىجاسەن چەتەكشى ھەتۋەن جازىيانى، جاڭا ۋايرەدەڭگى يارتەندەڭ شىنجاياڭدى كۈنەك ساۋۇ جالىپى چوىاسەن جاپاينا داپەكئەلەندىرىپ، ۋەرىنقىلىق، داۋۇ قىزەمدە. تەخرەن «بىر ئۇتاسى چوسپارلاپ، ىلگەرىلەنەپ، پارىتيا ۋەرتالىق كومىتەتنىڭ ئۇرلى شەشەيدە. ۋرىنىڭ، ۋرىنلاشتىرۇۋلاندىڭ شىنجاياڭدا تياناقتانەپ، ئامىر تارتۇتېن بۇلجىياشتان ىلگەرىلەپ، تىناتشاندلىق ئۇتىشنى مەن سولۇتىشقىندە چۇرت تەلەڭلى ۋەرىنقىلىقتى اڭسادى، چۇرت تەىلەڭى چونىڭە ساۋۇدى اڭسادى. ۋەتەنسەزدەڭ شىنجاياڭنى ۋەيدامىداي قورعاۋ، ۋەيدامىداي ۋەر-نقتىرۇ، ۋەيدامىداي دامتۇ تىناتشان ۇلاندارىنىڭ ۋەرتاق تىلەڭلى، ۋەتان دا ھاڭىزىدىسى، «ار ۇلت كادىر - بۇقاراسىنىڭ ارەكەت سانالىغى.

___ نازاردى فاي - قاشان دا ياس نسانامغا شوغىرلاندىرىپ، كەشەندى شارائى ۋەيدامىداي اقاىرىپ، يارتيا، ۇكىمەت، ارىيا، ساقشى، بىچقۇان، ھالىق بىرلەسپ ارەكەتتەنەپ، بارلىق ادام ۋەر-نقتىلىقى قورعاۋۇندەك قۇرۇش قورغانىن بەرىك ساۋۇغا كۇش - قۇتارتىرىن اراندى.

___ «ۇغسۇ، تەپەندەڭ جاساۋ، توغەستىرۇ» بويىشقا قىستاقنا قۇرۇ قىزەمتەن ئشكەرەلەدى ۋەرىستەپ، نەشە 100 مىڭ يارتياڭى كادىر ۋېلى - قىستاقارغا، الەۋمۇتەنك ۇقماقتارغا يارىپ، «ار ۇلت بۇقاراسى ارسانا يارىپ، رەھۋەرمانلىك، دامۇدەڭ نەڭىرگى شاپقاس الاڭشاد، ۋەرىنقىلىقى قور-ۋەندەڭ «بىرىنشى شەپبەندە، بۇقارغا ھىزەت ھەك الدىڭغى لەڭكىندە «مورالىنى شىڭىداپ، ۋەفرەن ۇشادى.

___ پەدجولوگىيا مالىسىنىڭ ھاۋىسىزىدەنگە پائىلدىقېھن شىئالى كەپلەيدەك ھەپ، پائىل «ۋن قاىپ، ايقىن پوزىتسىا «بىلدىرۇ قەپىلەن ئۇرىنسى ئشكەرەلى ۋەرىستەتى. بارلىق ادام اۋانگاردە بولۇغا قۇلىشىپ، بىرىنەن - كەپىن «بىرى پائىل «ۋن قاىپ، ايقىن پوزىتسىا «بىلدىرىپ ياس تەى. سانالى قۇرۇدەگە اسرۇدەڭ قۇدەرەتتى ۋەك ھەرقاگاس ۇيىستردى. ___ ئىتىل قۇرىلەسنىن ئۇرىنسى كۇشەپنەپ، ساياپسا پائىل دا پارەمەندى، داۋىلدەڭ سىن - سىنغانان سۇرىئەتيا ۋەتەن چوغارى ساپالى كادىرلار قوسىنى بىرىندەپ قايتساۋادا. ادايمدارنىڭ پەدجاسى، ۇستانىيى ۋەڭرەردى، رۇخانى كۇيى ۋەڭرەردى، كادىرلار سىتلى ۋەڭرەردى، نەك ۋەيمىز. دى «بىر ارغا شوغىرلاندىرتىن، كۇشەپىزدى «بىر ارغا سالاتن بولسا، ھەڭە المايتىن قىنىدىق چوق.

جاڭا ۋايرەدە ھەپكىندەي ىلگەرىلەۋدە، بىزدە پائىلدىقېھن چاقالق اشاتتى، قىيان - كەسكى شاپقاس چۇركەتتىن ھەرىكە بار.

كوزەدەگەن ئسىنانان جازىيامان رايونىمىز كەدەپلىكتىن ارىلۇدان قامال ۋەدى كەلەلى ساياسى سىندەن جانە «بىرىنشى ھالىق ئۇرەمسى ئىچىنەنباراسى رەشئەدە چوسپارلاپ، ىلگەرىلەنەپ، كۆبەر كەدەپلىك قامالى پائىل الدىق. 20۱4 - جىلدان 20۱5 - جىلغا دەپن، تۇتاش رايونىمىز جىنى 2 مىلليون 3۱4 مىڭ 700 ادامدى كەدەپلىكتىن ارىشىپ، كەدەپلىكتەك تۆلۇ مولشىرى ۱۸.4%تەن ۱۶%كە توغەندەدى.

جاڭا ۋايرەدە ھەپكىندەي ىلگەرىلەۋدە، بىزدە يارتياڭلىق قاقۇرلغىنا العسى ايتاتىن، يارىتيا. نەڭ ۇشەنە قۇلۇق اساتىن، يارتياغا مەلسەتىن پائىلدىق بار.

بامتاۋ سۇ ئولاسسىز شىشا، ارىق سۇ ئۇنىق بولادى. شىنجاياڭ سىندى ۋەمىرشەڭبەك پەن ۇمىكتە تولى وسناۋ قۇتتى مەكەن بامتان - اياق يارتيا ۋەرتالىق كومىتەتنىڭ جانە بۇكىل ھەل. ەدەڭى «ار ۇلت ھالقىنىڭ ھەركەش «مان بەرۋەنە، ھەركەشە قاقۇرلغىنا، ھەركەشە قولداپ - قۇتاتۇۋد. نا جانە بار كۇشەپنە كۆمەك كورسەتۋەنە پە بولپ كەلەدى. تىناتشانلىق ئۇتىشنى مەن سولۇتە. شىڭىندەڭى «ار ۇلت بۇقاراسى ۇلى ۋەتائغا العسى ايتىپ، ۋەرتالقلىق قاقۇرلغىنا العسى ايتىپ، رۇخانىيەت - پەينەسى بارغان ساپىن جاقسارپ، ۇيسۇ قۇتاتى، ۋەككە تارتۇ قۇشى بارغان ساپىن كۇشەپنە، كورەكتى مەكەن قۇرۇ سەنئىتى بارغان ساپىن بەكەمدەلەدى.

تەمىر جول	تەمىر جول
جولۋاشى جۈنەڭۋ مولشىرى	جولۋاشى جۈنەڭۋ مولشىرى
18۶8 - يىلى 700 مىڭ ادام - رەت	۱۹۶8 - يىلى 700 مىڭ ادام - رەت
20۱8 - جىلى 3۸ مىللىن 1۷۸ مىڭ ادام - رەت	20۱8 - جىلى 3۸ مىللىن ۱7۸ مىڭ ادام - رەت

تەمىر جول قاتناشۇ ۋۇزىندەسى (كىلومەتىر)	تەمىر جول قاتناشۇ ۋۇزىندەسى (كىلومەتىر)
3010	30۱0
2000 - جىلى	1978 - جىلى
20۱8 - جىلى	1۹۶8 - جىلى
231	1031
20۱8 - جىلى	18۶8 - جىلى

تاش جول	تاش جول
تۆتۈكلەپ قاتناشقان تاش جول ئارناغى	تۆتۈكلەپ قاتناشقان تاش جول ئارناغى
شىنجاياڭدا ۱00۰ كۆمىزلىك قازىلىنىپ تاش جول ئارقا بولدى	شىنجاياڭدا ۱00۰ كۆمىزلىك قازىلىنىپ تاش جول ئارقا بولدى
۱879 - يىلى موڭغولىيە چاش تاش جولىغا اۋون - كۆرەك قاتناشقان ۋۇزىندىق 288۸ كىلومەتىر	۱879 - يىلى موڭغولىيە چاش تاش جولىغا اۋون - كۆرەك قاتناشقان ۋۇزىندىق 288۸ كىلومەتىر

200۸ - يىلى ۱۰ ەنبر ۳1 مىڭ گېكتار (مىڭغۇردى قاتنىدى) چۆرۈككە كەتكەن تاش جولىنىڭ جەلپى ۋزىنىمى

چۆرۈككە كەتكەن تاش جولى ۳1 مىڭ گېكتاردىن كەس، بارلىق ئايلىق، اۋون، سىقۇل تاش جولى ۋزىنىمى ۳۱ مىڭ ۱۰ كېلپوڭگە جەنە تەتار پەسلى ۱۱۱ چەنرە قاتنىلىق تاش جولى ئۇرۇپە اۋون

رايونىدا بارلىق تاش جولى چەنرە قاتنىلىق ۳۱۱ چەنرە

اوپاتسىيا	اوپاتسىيا
2۱۱ جىللىك بولۇش دەپىن	2۱1 جىللىك بولۇش دەپىن
شىنجاياڭدا ساتقان ھالقىلىق ۋەجاي	شىنجاياڭدا ساتقان ھالقىلىق ۋەجاي
۱9۷۵ - يىلى 5 - اياغا دەپىن	19۷۵ - يىلى ۵ - اياغا دەپىن
شىنجاياڭ ھۆكۈمىتى ئويىنىشە ۋۇت سەنئەتتىن تەپە چاشقان چاشقاسى	شىنجاياڭ ھۆكۈمىتى ئويىنىشە ۋۇت سەنئەتتىن تەپە چاشقان چاشقاسى

مۇقەب شەئە ھالقىلىق - سەيلى - اى ۋەرقەك ۋە جىلى 2۱ - زات ئىسقال ۋە جاشى ۱

ﻻ چەن چىچاۋى

تارىخ قاشاندا تاڭغاجايىپ ناسلەپنەن كىچىكەت جارتاپتە ۋەتراءدى. جىبەك جولى قۇرىلىسنا كوپ جولىدى قاتاز يەڭرۇڭگە تاپاندى بولۇپ، نەڭزىدەك قۇرىلغىنلاردى ۇلاشتىرۇ - تۇتاشتىرۇدى ۋەزەكى رايون قۇرىلىسنىڭ باسىم «بىر ئوپ» ھەپ، «بىر ئوپ» ئۇيىندى نىساندار سالپ، «شىنجاياڭ ئىشنى ايتانلاردا تۇتاشتىرۇدا، شىنجاياڭا كىرىپ - شىۋەدى تەزەدەتۇدە» ما. ئىزدى ىلگەرىلەشۈشكەكە قول جەتكىزدى.

___ تاش جولى ارناسى. سولۇتىشەك، ۋەتئا، ۋەڭزۇستەك ۱ ۇلكەن ارنانىڭ قۇنىكسىياسى ۇزۇ - دەكىسىز چوغىرلاپ، ۷7 - جەللىسىنىڭ «بىيەچىك - شىنجاياڭ چوغارى قارقىندى تاش جولى) مىڭشۇپدەن قۇملغا دەپىنىڭى بولنىڭى سېلىنىپ «بېشىپ، اۋتونوكوك قاتناپ، ئولۇق كۇندەك شىنجاياڭغا كىرىپ - شەعتىن ۵ - «بىرى قاتناش ۇلكەن ارناسىن قاپتەپاشىردى؛ كوروشلىس 5 ھەمە ەلەكتەپن ھالقىارلىق جولى ناسىمال چىسىنىن ۱۱1۱ن ايتتى؛ جۇڭگو - قىرغىزىستان - ۋەزىەكستان ھالقىارلىق تاش جولىنىڭ جۇك ناسىمالى ۇدايپانلاندۇرۇدى ۇزەڭگە اسىردى.

___ تەمىر جولى ارناسى. 20۱4 - جىلدان بەرى، بۇكىل رايوندا چاڭادان قوسۇلىپ، پاپىادا لاۋىغا بەلدەنگەن تەمىر جولى ۋۇزىندەسى 1320 كىلومەترگە چەتتەپ، جالىپ ۋۇزىندىق 623۱ كىلومەتر-گە چەتتى

___ ۋوپاتسىيا ارناسى. بېپىل 5 - اياغا دەپىن، شىنجاياڭ ۋەجايى تويى جۇمس چۇركەتكەن، ۇشپ چاتقان ۋە جەلسى 204كە چەتتى، مۇندىڭ ھالقىارلىق جانە ۋەقرىلك ۋە جەلسى 22، زات ناسىمال ۋە جەلسى 1.

___ ھەنرەگىيا ارناسى. قۇمىل - جىنچىۋۇ 800 ± كىلپوۋولتىق، جۇندۇك ۋە خۇادۇلك (قۇشىنىڭ انجۇي) 1100 ± كىلپوۋولتىق ھەركەشە چوغارى كەرقەلى تۇراقتى توك جەتكىزۇ

__ سىياقتى «ئۇيىندى ئىچىنەنباريالار سالىنىپ «بېشىپ، ايتائىغا» ئۇتتتى. تەپورمايتارى ارناسى - جۇڭگو شىنجاياڭى ياكېسىتان، قازاقىستان سىياقتى كوروشلىس ھەل. ___ مۇتەپپەقلىنىپ 1۱ شەكارا ایتانغان ۋېتىكالىق كاپەل چاتقىرىپ، كورشاش ەلدەرەمەن ھا - بارلاۋىلدە جانە تېنورماتسىانلىق ۇلاشۇن - تۇتاشۇن جۇزەگە اسىرىپ، جىبەك جولى ھەكونومى - كالىق بەلدەۋىنىڭ پائىشى باغشىق، قۇشۇنىك باغشىق، سولۇتىشەك باغشىق ھالقىارلىق ئىقنور - ھانىسا ارناسى بار شەكارا ایتانغان ۋەرتالاشۇن قاپتەپاشىردى.

شىنجاياڭ ھەكونومىكاسىنىڭ قوزغامنىك جەدەل دامۇتتا مەترەس، جىبەك جولى ھەكونومىكا - لىق بەلدەۋىنىڭ ۇزەكى رايون قۇرىلىسنىڭ قازىنى ۇدەپى «ئۇتتتى.

دەپىنەندەك ھالقىقى شەكارا ایتانغان، شەكارالىق سەلبەستىك رايونى ___ جۇڭگو - قا - زاقتان قوزغاس ھالقىارلىق شەكارالىق سەلبەستىك ۋەرتالىغى سەلبەستىك جاساسۇ اكلە - ھالىق تاۋاز چەتكىزۇدەك نەكلىسىسىز بولۇن، اداھدارنىڭ ھەركىن كىرىپ - شەقۇن كە - مەلدى «ئۇتسىندىردى. 20۱2 - جىلى جابىق كەدەندەك جۇمس ياساشانغان بەرى، سەل -

بەستەك ۋەرتالىغىنىڭ جۇڭگو چاق ۋاھمانغا رايونغا كىرىپ - شىققان ادام جالىپى 278 مىلليون 27۸ مىخان (رەت) ايتتى.

مىڭ شافىرىم الستا، «ئۆزەچى ھالقارلىق قۇرلىققى پورت رايونىنىڭ «تاۋاز جىناۋ، باققاشا قۇرۇ، كاتىبەسەردى شوغىرلاندىرۇ» قاپلەتلى ۇزەدىكىسىز چوغىرلاپ، بىرىندەپ ۋەكە تى رايونىنىڭ ساۋدا، زات چەتكىزۇ ۋەرتالىغىنىڭ ھاڭىزدى قوزغالتقىشتا ايتانلى. «جۇڭگو - ھۇرۇپا كەزەڭشى پويەزەدەمىنىڭ شوغىرىلى جىناۋ، شوغىرىلى ناسىمالاۋ ۇلگىسى» ھەركىن نىساندار سالپ، «شىنجاياڭ ئىشنى ايتانلاردا تۇتاشتىرۇدا، شىنجاياڭا كىرىپ - شىۋەدى تەزەدەتۇدە» ما. ساۋدا سىناق رايونى رەھقورماسىنىڭ سىناق «ئۇيىنى تاجىربەسى رەئەندە بۇكىل ەل كۆلەمەند دە كۆشپەنپ، جاپبەلاشتىرىلدى.

چانداۋغان زات چەتكىزۇ بارىس - كەلسى سەزڭىرەدە قىرغامى ساۋداكەرلەردەك ساۋدا ۋايرىن نىزەۋەتتە مۇمكىندەك جاساپ. «شافىرىپ اكلەۋ مەن سىرقتا شەۋ» دى چىيلەنپ، شەئەل ساۋداكەرلەرنىڭ فارچى قومۇى، شەئەلگە فارچى قومۇ ۋەرتىقى قادمەپەن كەتپەيدى. بۇكىل رايون 68 مەملىكەت پەن رايونىنىڭ شەئەل ساۋداكەرلەرى فارچى قوسقان ۱479 كاسە. پورنىدى بەكىنپ، ارچۇكە الپ، ناقتى پايدالانغان شەئەل فارچىسى 3 مىللىيارد ۹73 مىلليون امەرىكا دوللارنا چەتتى.

ھەركەشە ترانسفورماتور چارنا شەكتى سەرئىكەستىڭى، شىنجاياڭ خۇايلەك ۋەنەركاسپ - ساۋدا (تويى) شەكتى سەرئىكەستىڭى، شىنجاياڭ خۇئاڭى (تويى) شەكتى جاۋاپكەرىشلىك سە - رىكەتستىڭى سىياقتى «بىر ئوپ شىنجاياڭ كاسپورنى مەملىكەت قاچاقسىنان شەپى، «بىر

بەلدەۋ، «بىر چول» بوينىئامى ەلدەر مەن رايونلاردا «بىر ۋېلىل شارۋاشلىغى، ئوقوما، ھەنرەگىيا، «ئارى - دارمەك سىياقتى نىساندار ائقاردى. 20۱3 - جىلدان 20۱5 - جىلغا دەپىن، شىنجاياڭ سىرتقى ساۋدا ئىچپورت - ەكسپورتشان جىنىتى 183 مىللىيارد 542 مىلليون امەرىكا دول.

__ لارىن ۋەرىندادى. مەملىكەتتەردەڭ قارىم - قاتناش ھالقىارىنىڭ چاقىندەھقان، ھالقىارنىڭ چاقىندەى جۇزەكەردەك توعۇسۇنتان پامتالادى. جۇڭگو شىنجاياڭى كوپ ساتانداغى، كوپ سالاماغى ھەنرەگىيا، «ئارى - دارمەك سىياقتى نىساندار ائقاردى. 20۱3 - جىلدان 20۱۵ - جىلغا دەپىن، شىنجاياڭ سىرتقى ساۋدا ئىچپورت - ەكسپورتشان جىنىتى 183 مىللىيارد 542 مىلليون امەرىكا دول.

لارىن ۋەرىندادى. مەملىكەتتەردەڭ قارىم - قاتناش ھالقىارىنىڭ چاقىندەھقان، ھالقىارنىڭ چاقىندەى جۇزەكەردەك توعۇسۇنتان پامتالادى. جۇڭگو شىنجاياڭى كوپ ساتانداغى، كوپ سالاماغى ھەنرەگىيا، «ئارى - دارمەك سىياقتى نىساندار ائقاردى. 20۱3 - جىلدان 20۱۵ - جىلغا دەپىن، شىنجاياڭ سىرتقى ساۋدا ئىچپورت - ەكسپورتشان جىنىتى 183 مىللىيارد 542 مىلليون امەرىكا دول.

لارىن ۋەرىندادى. مەملىكەتتەردەڭ قارىم - قاتناش ھالقىارىنىڭ چاقىندەھقان، ھالقىارنىڭ چاقىندەى جۇزەكەردەك توعۇسۇنتان پامتالادى. جۇڭگو شىنجاياڭى كوپ ساتانداغى، كوپ سالاماغى ھەنرەگىيا، «ئارى - دارمەك سىياقتى نىساندار ائقاردى. 20۱3 - جىلدان 20۱۵ - جىلغا دەپىن، شىنجاياڭ سىرتقى ساۋدا ئىچپورت - ەكسپورتشان جىنىتى 183 مىللىيارد 542 مىلليون امەرىكا دول.

شىنجاياڭ

ارناسى